

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEK)

Təsdiq edirəm: _____

“İqtisadiyyat” kafedrasının
müdiri: i.ü.f.d., dos.S.İ.Hümbətova
2025/2026-cı il

BEYNƏLXALQ MÜNASİBƏTLƏR TARİXİ - 2
FƏNNİ ÜZRƏ İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI
(Syllabus)

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin kodu:	01083
Fənnin növü:	Məcburi
Tədris ili:	2025-2026
Fənnin tədris semestri:	Payız
Fakültə:	İqtisadiyyat və idarəetmə
Tədris yükü:	45 saat (mühazirə/məşğələ-30/15)

III. Tələb olunan dərsləklər və dərslə vsəitləri

Əsəs ədəbiyyat:

1. H.Ə.Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. I-XII kitablar.- B., 1996-2005.
2. H.Babaoğlu. Dünya siyasəti və beynəlxalq münasibətlər.-B., 2010
3. V.Abdullayev. Azərbaycan yeni diplomatiya məkanında.-B., 2000.
4. M.Abdullayev. Beynəlxalq münasibətlər tarixi. I-II hissə.-B., 2000.
5. M.Qasimov. Azərbaycanın xarici siyasəti.-B., 1997
6. A.N.Abbasbəyli. Beynəlxalq münasibətlər tarixi. Metodik vəsait.-B., 1999.
7. C.Kərimov, T.Kərimova Beynəlxalq münasibətlər və xarici siyasət.-B., 2013
8. M.Abdullayev Beynəlxalq münasibətlər tarixi.-B., 2003
8. M.Baxışov. Beynəlxalq münasibətlər tarixi.-B., 2004
9. Ə.Həsənov Müasir beynəlxalq münasibətlər və Azərbaycanın xarici siyasəti.-B., 2005
10. M.Qasimli Azərbaycan Respublikasının diplomatiya tarixi (1991-2003).-B., 2015
11. A.N.Abbasbəyli Dünya siyasəti (XX əsrin II yarısı-XXI əsrin əvvəlləri).-B., 2011
12. Armaoğlu Tahir. 20-ci Yüzyıl siyasi tarixi (1914-1980). Ankara, 1989.
13. Armaoğlu Tahir. 20-ci Yüzyıl siyasi tarixi (1980-1990). Ankara, 1991.
14. Kumkale Tahir. Tarihten günümüzə türk-rus ilişkileri. İstanbul, 1997.
15. Ozey Ramazan. Dünya platformunda Türk dünyası. İstanbul, 1997.
16. Аббасбейли А., Аббасбейли Г. Гейдар Алиев и мировая политика. Б., 1997.
17. Алиев Г. На стыке тысячелетий. Б., 2001.
18. Бжезинский З. Великая шахматная доска. М., 1999.
19. Бжезинский З. Идеология и сила Советской политики. М., 1962
20. Бжезинский З. Между двух эпох. 1970.
21. Дипломатический словарь., т.1, М., 1971 (А-И)
22. Дипломатический словарь., т.1, М., Наука, 1984 (А-И)
23. Дипломатический словарь., т.2, М., 1971 (К-П)
24. Дипломатический словарь., т.3, М., 1971 (Р-Я)
25. История внешней политики СССР 1917-1975. М., 1976.
26. История дипломатии. Изд.2, ч.1, М.1959.
27. История дипломатии. Изд.2, ч.1, М.1979, Кн.2
28. Кеннан Д. Американская дипломатия. 1900-1950 гг. 1957.
29. Кеннан Д. Россия и Запад при Ленине и Сталине. 1961.
30. Шукюров И. Дипломатия мира. Б., 1997.
31. Киссинджер Г. Дипломатия. М., 1997.
32. Бжезинский З. Великая шахматная доска. М., 1998.
33. Goldgates J.M. Not whether but when: The US Decision to Enlarge NATO. Wash., 1999.
34. Gress D. The Weak of Postmodern Europe "Orbis", 2000, Winter.
35. "The History of Diplomacy" by Jeremy Black., 2010

Hər bir mövzu üzrə müəllimin mühazirə mətnləri və təqdimatları elektron kabinetə yerləşdirilir. Hər bir mövzu ilə bağlı müəllim əlavə olaraq xüsusi ədəbiyyat təklif edə bilər.

IV. Fənnin təsviri

“Beynəlxalq münasibətlər tarixi 2” beynəlxalq münasibətlərin inkişafını, beynəlxalq hadisələrin yerini, vaxtını, səbəblərini və dövlətlərin siyasi fəaliyyətini öyrənir. “Beynəlxalq münasibətlər tarixi” eyni zamanda müasir beynəlxalq münasibətlərin inkişaf meyillərini, qlobal və regional problemləri öyrənir. “Beynəlxalq münasibətlər tarixi”nin öyrənilməsi Azərbaycan Respublikasının xarici siyasət fəaliyyəti üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Bəşəriyyət bugünkü beynəlxalq münasibətlər sistemini yaratmazdan əvvəl minillərlə davam edən çətin və keşməkeşli bir tarix yaşamışdır. İnsan cəmiyyətləri və birliklərinin sosial-

siyasi xarakterindən, insanların maddi və mənəvi tələblətindən asılı olaraq onlar arasında müxtəlif xarakterli münasibətlər cərəyan etmiş, müharibələr, qanlı döyüşlər yaşanmış, iri dövlətlər, imperiyalar qurulmuş, sonra da iflasa uğramışlar. Bütün bunlar “Beynəlxalq münasibətlər tarixi” fənnində geniş şəkildə şərh olunur.

Beynəlxalq Münasibətlər Tarixi-2 fənni I Dünya Müharibəsinin başlanmasından Soyuq Müharibənin sonlarına qədər olan dövrdə beynəlxalq siyasətin əsas tendensiyalarını araşdırır. Bu fənn müharibələrin, diplomatik proseslərin, beynəlxalq təşkilatların yaranmasının və güc balansının dəyişməsinin beynəlxalq münasibətlər sisteminə təsirini öyrənir. Dünyada güc mərkəzlərinin formalaşması, dövlətlərarası əlaqələrin dinamikası, münaqişələr və sülh təşəbbüsləri fənnin əsas mövzularını təşkil edir. Tarixi hadisələrin siyasi, iqtisadi və ideoloji aspektlərini təhlil etməklə, bu dövrdə beynəlxalq münasibətlərin inkişaf istiqamətləri və qlobal siyasətə təsiri qiymətləndirilir.

V. Fənnin məqsədi və vəzifələri

Gənc nəslin əsas aparıcı dəstələrindən biri olan tələbələrdə siyasət, siyasi münasibətlər və mənafeələr haqqında aydın təsəvvür yaratmaq, cəmiyyətin siyasi sistemində daxil olan struktur elementləri haqqında onları məlumatlandırmaqdır. Bütövlükdə müasir dünyada dövlətlərarası münasibətlərdə baş verən proseslər haqqında tələbələrdə ümumi təsəvvür yaratmaqdır. Digər tərəfdən, müstəqil Azərbaycan Respublikasının xarici siyasət fəaliyyətinin əhəmiyyətini və müasir dövrdə cəmiyyətin həyatına beynəlxalq münasibətlərin təsirinin artmasını tələbələrin nəzərinə çatdırmaqdır. Eyni zamanda ayrı-ayrı dövlətlərin xarici siyasət fəaliyyətinin sistemli təhlilinə xüsusi diqqət yetirilir.

VI. Fənnin tədris metodologiyası

Bu fənnin tədrisi prosesində mühazirələrin oxunması, interaktiv müzakirələrin aparılması, komanda şəklində layihələrin icrası, quiz-lərin, debatların keçirilməsi, işgüzar oyunlar, xüsusi nümunələrin (case-study) öyrənilməsi, sərbəst işlərin yazılması və test tapşırıqların yerinə yetirilməsi kimi geniş çeşiddə tədris və təlim üsullarından istifadə edilir. Dərsdə keçiriləcək mövzular bir-birləri ilə əlaqəli olduğundan, tələbələrin işlənmiş mövzuları yenidən təkrar etməsi məqsədə uyğundur. Müəllimin təmin etdiyi təqdimat, mühazirə, kitab və ya test əsasında tələbələr fənn üzrə təhsilini təkmilləşdirir, yeni biliklərə sahib olur. Dərsi yaxşı izləməklə birlikdə, dərs xaricində də, tələbələrin əlaqəli mövzuları öz aralarında müzakirə etməsi ən effektiv üsullardan biridir. İstər keçmiş mövzular üzərində çalışarkən, istərsə də gələcək mövzuları hazırlayarkən, tələbələr ehtiyac duya biləcəyi əlavə məlumatları, əlaqədar internet ünvanlarını (beynəlxalq və yerli media mənbələri) həm dərsi tədris edən müəllimin köməyi ilə, həm də müstəqil təhlil şəklində əldə edə bilər. Həmçinin tələbələrə xarici və yerli ədəbiyyatda, kitablarda və ya iqtisadiyyat jurnallarında yer alan iqtisadi yenilikləri izləmələri tövsiyə edilməkdədir.

VII. Kursun nəticələri

“Beynəlxalq münasibətlər tarixi” fənninin tədrisi tələbə gənclərdə müasir beynəlxalq münasibətlər haqqında obyektiv təsəvvürün yaranmasına və onların vətənə məhəbbət ruhunda tərbiyəsinə yaxından kömək edəcəyi şübhəsizdir.

Bilməlidirlər:

- Birinci Dünya müharibəsində dövlətlərin məqsədləri və hərbi planların əsasını;
- AXC-nin yaranması və ilk diplomatik addımları
- Birinci Dünya müharibəsinin geosiyasi nəticələri

- Beynəlxalq münasibətlər tarixinin əsas hərəkətverici qüvvələri;
- Dünya siyasətini müəyyən edən böyük dövlətlərin etni-demoqrafik tərkibi;
- Almaniya və Yaponiyanın Millətlər Cəmiyyətindən çıxmasının əsas məqsədini
- İkinci Dünya müharibəsinin başlanması səbəbini

VIII. Prerekvizitlər:

Bu fənn müstəqil olduğu üçün fənnin tədrisindən öncədən və sonra tədris olunacaq fənnlər bir-birini təkrarlamır və üst-üstə düşmür.

IX. Fənni mühazirə mövzuları:

Fənn 45 saat olmaqla 15 mühazirə ibarətdir.

1. I Dünya müharibəsi illərində beynəlxalq münasibətlər
2. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti beynəlxalq münasibətlər sistemində
3. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutundan sonrakı siyasi vəziyyət
4. Birinci dünya müharibəsindən sonra beynəlxalq münasibətlər. Versal sistemi və onun mahiyyəti
5. XX əsrin 20-ci illərində beynəlxalq münasibətlər
6. Faşizmin hakimiyyətə gəlməsi və beynəlxalq münasibətlər
7. XX əsrin 30-cu illərində dövlətlərarası ziddiyyətlərin kəskinləşməsi və yeni müharibə ocaqlarının yaranması
8. İkinci dünya müharibəsinin başlanması ərəfəsində beynəlxalq vəziyyət
9. II Dünya müharibəsi dövründə beynəlxalq münasibətlər
10. II Dünya Müharibəsindən sonra beynəlxalq təşkilatların yaranması və onların beynəlxalq münasibətlərə təsiri
11. Soyuq müharibə şəraitində beynəlxalq münasibətlər
12. XX əsrin 50-ci illərindən sonra Soyuq müharibənin beynəlxalq münasibətlərə təsiri

X. Fənnin mühazirə mətnləri

Fənnin bütün mövzuları üzrə mühazirə mətnləri, müzakirə sualları və tapşırıqlar, habelə müxtəlif növ məşğələ materialları elektron formatda Universitetin saytında “Virtual universitet” bölməsində yerləşdirilir.

XI. Mövzuların məzmunu və tədris-tematik bölgüsü

s/s	Mövzuların adı	Mövzunun əsas məzmunu	Saat	Mühazirə tarixi
1	I Dünya müharibəsi illərində beynəlxalq münasibətlər	Birinci dünya müharibəsi. Almaniyanın Rusiya, Fransa, İngiltərə və Bolqarıstana müharibə elan etməsi. Birinci dünya müharibəsində Amerikanın mövqeyi. Dövlətlərin məqsədləri və hərbi planları.	4	
2	Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti beynəlxalq münasibətlər sistemində	Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması və ilk diplomatik addımları. Bakı Xalq Komissarları Sovetinin süqutu. Sentrokaspi hökuməti və onun Azərbaycan əleyhinə siyasəti. Azərbaycan hökumətinin Türkiyə ilə münasibətləri. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin xarici siyasəti.	2	
3	Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin	Ermənilərin Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları və silahlı təcavüzü. Azərbaycan nümayəndələrinin	2	

	süqutundan sonrakı siyasi vəziyyət	Paris sülh konfransında iştirakı. Azərbaycan-Sovet Rusiyası münasibətləri. Sovet Rusiyasının Azərbaycanı işğal etməsi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutu və böyük dövlətlərin mövqeyi.		
4	Birinci dünya müharibəsindən sonra beynəlxalq münasibətlər. Versal sistemi və onun mahiyyəti	Osmanlı dövlətinin təslim olması. Mudros barışı. Almaniyanın məğlubiyyəti. Kompeyn barışı. Birinci dünya müharibəsinin başa çatması. Ermənistanın Qafqaz və Türkiyəyə münasibətdə işğalçılıq siyasətinin nəticələri. Brest müqaviləsinin ləğv edilməsi. Paris sülh konfransı. Qalib dövlətlərin imperialist planları.	4	
5	XX əsrin 20-ci illərində beynəlxalq münasibətlər	Genuya və Haaqa konfransı. Beynəlxalq konfranslar və Azərbaycan. Yaxın Şərq böhranı. Rur münaqişəsi. "Daues planı". Təzminat sistemində böhran və onun nizamlanmasında ABŞ və İngiltərənin rolu. Lokarno konfransı. Almaniyanın Millətlər Cəmiyyətinə qəbul edilməsi.	2	
6	Faşizmin hakimiyyətə gəlməsi və beynəlxalq münasibətlər	Tərk-silaha dair beynəlxalq konfrans. Almaniyanın silahlanmada "bərabərlik" tələbi. Böyük dövlətlərin Uzaq Şərq qarşısındurması. Yapon hökumətinin işğalçı siyasəti. Alman faşizminin Avropada müharibə ocağı yaratması. Almaniyada faşist rejiminin qurulması. Versal müqaviləsindən Almaniyanın imtina etməsi. Almaniya və Yaponiyanın Millətlər Cəmiyyətindən çıxması. Fransa-alman yaxınlaşması cəhdi.	2	
7	XX əsrin 30-cu illərində dövlətlərarası ziddiyyətlərin kəskinləşməsi və yeni müharibə ocaqlarının yaranması	SSRİ-nin Millətlər Cəmiyyətinə daxil olması. Mərkəzi Avropada alman faşizminin işğalçılıq fəaliyyəti. Alman və İtaliya faşizminin müstəqil dövlətlərə münasibətdə siyasəti. İtaliya faşizminin işğalçılıq proqramı. İtaliya-Efiopiya müharibəsi. Müharibəyə Millətlər Cəmiyyətinin münasibəti. Qara dəniz boğazları rejimi haqqında Montro konfransı. İspaniyaya İtaliya-alman müdaxiləsi. İspaniyada faşist qiyamı. Antikomintern paktı. İtaliyanın Millətlər Cəmiyyətindən çıxması. Versal sisteminin dağılması.	4	
8	İkinci dünya müharibəsinin başlanması ərəfəsində beynəlxalq vəziyyət	Uzaq Şərqdə hərbi təhlükənin artması. Sovet-moңqol protokolu. Yaponiyanın Çinə hücumu. Sovet-Çin müqaviləsi. Uzaq Şərqdə ABŞ, İngiltərə və SSRİ-nin siyasəti. Dövlətlərarası qarşısındurmanın kəskinləşməsi. Almaniyanın Avstriyanı zəbt etməsi. İngilis-alman münasibətləri. İngilis-fransız danışıqları. Qərb dövlətlərinin Münhen razılaşması. Müharibə təhlükəsinin artması. İngilis-fransız diplomatiyasının Çexoslovakiyaya təzyiqi. Münhen razılaşması. Müharibə təhlükəsinin artması.	2	
9	II Dünya müharibəsi	Almaniyanın SSRİ üzərinə hücumu hərbi və	2	

	dövründə beynəlxalq münasibətlər	diplomatik hazırlığı. SSRİ-ə hücum. Böyük Vətən müharibəsinin başlanması. Antifaşist koalisiyasının təşkilinin başlanması. SSRİ və İngiltərə arasında razılaşma. Atlantika xartiyası. SSRİ, ABŞ və İngiltərə nümayəndələrinin Moskva konfransı. ABŞ-ın müharibəyə qoşulması. Almaniya və onun mütəffiqlərinin ABŞ-a müharibə elan etməsi. Antifaşist koalisiyasının təşkilinin başa çatması.		
10	II Dünya Müharibəsindən sonra beynəlxalq təşkilatların yaranması və onların beynəlxalq münasibətlərə təsiri	D.Eyzenhauerin başçılığı ilə müttəfiqlərin Normandiyaya qoşun çıxarması. İran haqqında qətnamə. Müharibədən sonrakı quruluş probleminin müzakirəsi. 1944-cü ildə Avropada beynəlxalq vəziyyət. Sovet ordusunun Avropaya daxil olması. “Azad edilmiş Avropa haqqında bəyannamə”. Qərb İttifaqı, NATO, Varşava traktı. Şimali Atlantika Müqaviləsi Təşkilatı müasir dövrdə. Şimali Atlantika Müqaviləsi Təşkilatının genişlənməsi, perspektivləri və regional təhlükəsizlik. Şimali Atlantika alyansının təhlükəsizlik sahəsində vəzifələri. NATO-nun məqsədləri. Avropa İttifaqının xarici siyasət istiqamətləri. Avropa Şurasının yaranması və onun siyasi aspektləri	2	
11	Soyuq müharibə şəraitində beynəlxalq münasibətlər	Almaniya və İtaliyanın məğlub edilməsi nəticəsində Avropada qüvvələr nisbətinin dəyişməsi. İngiltərə və Fransa'nın dünya siyasətində mövqelərinin zəifləməsi. ABŞ-ın iqtisadi və hərbi gücünün artması. Müharibədən sonra ABŞ-ın iqtisadi və hərbi gücünün artması. Müharibədən sonra ABŞ-ın dünya siyasətində rolunun artması. Paris konfransında əsas məsələlər üzrə iki istiqamətin mübarizəsi. Çerçilin Fulton çıxışı. “Trumen doktrinası”. “Marşall planı”.	2	
12	XX əsrin 50-ci illərindən sonra Soyuq müharibənin beynəlxalq münasibətlərə təsiri	AFR-in təşkili. ADR-in təşkili. Almaniyanın parçalanmasının beynəlxalq nəticələri. Koreya müharibəsi illərində beynəlxalq vəziyyət. Beynəlxalq vəziyyətin gərginləşməsi. Problemin BMT-də müzakirəsi. Koreyaya aid Cenevrə müqaviləsinin imzalanması. Koreyada müharibənin başa çatması və beynəlxalq nəticələri. Regionda hegemonluq uğrunda ABŞ və SSRİ arasında mübarizə. Türkiyə və İranda ABŞ siyasəti. Nikita Xruşşovun ABŞ-a rəsmi səfər etməsi. Kuba inqilabı və onun beynəlxalq vəziyyətə təsiri. Kubada Fidel Kastronun diktaturanı devirməsi. SSRİ-nin Kubaya hərbi-siyasi yardımı. Karib böhranının yaranması. Karib böhranı ətrafında diplomatik mübarizə	2	
	Yekun:		30	
		Final imtahanı		

SEMINAR-MƏŞĞƏLƏLƏR: HAZIRLIQ VƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Seminar-məşğələ dərslərində tələbə öz fikirlərini məntiqi ardıcılıqla ifadə və izah etməyi, habelə arqumentlərlə əsaslandırmağı bacarmalıdır. Buna nail olmaq üçün tələbə:

- 1) Seminar məşğələsinin hər bir mövzusu üzrə müzakirəyə çıxarılan suallarla diqqətlə tanış olmalı;
- 2) Müvafiq mühazirə materiallarını diqqətlə öyrənməli;
- 3) Mövzu üzrə tövsiyə edilən ədəbiyyatı oxumalı və öyrənməli;
- 4) Seminar məşğələsində müzakirəyə çıxarılan hər bir sual üzrə qısa çıxış hazırlamalı;
- 5) Mövzu üzrə verilən praktik tapşırıqlar və məsələləri yerinə yetirməklə praktik bacarıqlara yiyələnəlidir.

DƏRSƏ DAVAMIYYƏT

Təhsilalanlara 75%-lik davamiyyət limiti tətbiq edilir. Davamiyyət limiti üzrə yuvarlaqlaşdırma (7,5 q/b - 8 q/b) tətbiq edilmir. Fənn üzrə bu həddi aşanlar həmin fənn üzrə aralıq qiymətləndirməyə (sessiya imtahanına) buraxılmaz. Davamiyyət limitini aşmayan əyani təhsilalanlar üçün həmin fənn üzrə davamiyyətə görə bal verilmir.

FƏNN ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ (Əyani təhsilalma forması üzrə)

UNEC-də bakalavriat səviyyəsində təhsilin bütün illəri üzrə fənlərin attestasiyası hər biri 50 bal formalaşdıran cari və aralıq qiymətləndirmə (toplam 100 bal) əsasında həyata keçirilir. Cari qiymətləndirmə bakalavrların bilik və bacarıqlarının semestr ərzində qiymətləndirilməsi, aralıq qiymətləndirmə isə imtahan sessiyası zamanı həyata keçirilən qiymətləndirmədir.

Cari qiymətləndirmə üzrə 50 bal bakalavrların semestr ərzində topladıqları **aktivlik və ara qiymətləndirmə** ballarının cəmlənməsi ilə formalaşır. Aktivlik balı hər bir fənn üzrə semestr ərzində maksimal 20 bal ola bilər və bu bal tədrisi mühazirə və seminar dərsləri ilə həyata keçirilən fənlərdə seminar dərslərində alınan ballar əsasında fənlərin tədris növünə uyğun olaraq formalaşır.

Seminar dərslərində və praktik məşğələlərdə qiymətləndirmə 10 ballıq şkala əsasında həyata keçirilir və həmin ballar EDUMAN sistemində aşağıdakı nisbətlərdə hesaba alınır:

- 10 bal = 5 bal
- 9 bal = 4,5 bal
- 8 bal = 4 bal
- 7 bal = 3,5 bal
- 6 bal = 3 bal
- 5 bal = 2,5 bal
- 4 bal = 2 bal
- 3 bal = 1,5 bal
- 2 bal = 1 bal
- 1 bal = 0,5 bal

Qeyd: fənnin tədris növü mühazirə, seminar və laboratoriya olduğu zaman seminar dərsi üzrə bal nisbəti EDUMAN sistemində 10 bal = 2,5 bal nisbətində uyğun hesaba alınır:

Seminar dərslərində (qabiliyyət tələb edən fənlər istisna olmaqla) alınan ballar əsasında formalaşan yekun aktivlik balı aşağıdakı düsturla müəyyən edilir:

$$B = (((b_1+b_2+b_3+\dots+b_n)/s)*m)/10$$

Burada,

- B - yekun aktivlik balı;
- b - seminar dərslərində alınan müxtəlif ballar;
- s - semestr ərzində verilən cavabların sayı;
- m - aktivlik balına ayrılan maksimal bal;
- 10 - bir seminar dərslərində toplanan maksimal baldır.

Bakalavrlar semestr ərzində cəmi 4 dəfə, hər dəfə isə 10 bal aldığı halda maksimal aktivlik balını - 20 balı toplamış olur. Bu halda nəticə sistemdə $((10+10+10+10)/4)*20/10 = 20$ olaraq hesaba alınır.

Maksimal bal toplaya bilməyənlər isə istədiyi halda 5-ci, 6-cı, 7-ci və s. dəfə cavab verməklə aktivlik balı toplaya bilərlər. Bu zaman müəllim ilkin olaraq həmin qrupda ümumilikdə 4 dəfə cavab verməyənlərdən başlamaqla növbəlilik prinsipi əsasında bakalavrların cavab verməsi üçün imkan yaradır.

Bakalavrlar semestr ərzində seminar dərslərində 4 dəfədən az cavab verdiyi halda çatışmayan cavab sayı sistem tərəfindən "0" bal olmaqla nəzərə alınır. Məsələn, əgər hər hansı təhsilalan bir fənn üzrə semestr ərzində cəmi 2 dəfə seminar dərslərində cavab verib və hər dəfə 10 bal aldığı halda onun yekun aktivlik balı hesablanan zaman həmin təhsilalanın nəticəsi $((10+10+0+0)/4)*20/10$ kimi hesablanır. Seminar dərslərində ümumiyyətlə balı olmayan tələbənin aktivlik balı isə "0" bal hesab edilir.

Semestr ərzində təhsilalanların hər bir fənn üzrə topladığı nəticə tam olmadığı halda semestrin sonunda sistem tərəfindən adi riyazi qaydada həmin nəticələr yuvarlaqlaşdırılır (məs. 6,5 bal – 7 bal kimi nəzərə alınır).

Ara qiymətləndirmə. Hər bir fənn üzrə semestr ərzində maksimal 30 bal formalaşdıran və ilk 7 tədris həftəsi ərzində keçilmiş mövzular üzrə (7-ci həftə də daxil olmaqla) aparılan qiymətləndirmədir. Ara qiymətləndirmə mərkəzləşdirilmiş qaydada test və ya yazılı üsulda 8-ci və 9-cu tədris həftələri ərzində keçirilir və təhsilalanlara həmin dövrə qədər mühazirəsi tamamlanmayan mövzu üzrə test və ya yazılı cavablandırılan sual təqdim edilmir. Fənlər üzrə (alt qrup fənləri də daxil olmaqla) ara qiymətləndirmə tədris prosesi dayandırılmadan bakalavriat səviyyəsində əks dərslər növbələrində, magistratura səviyyəsində isə cədvəl üzrə dərslər olmayan günlərdə, zərurət yarandığı halda isə şənbə günlərində keçirilir. Şənbə günləri ara qiymətləndirmə ilə əlaqədar əmək fəaliyyəti göstərən əməkdaşlara onların istəklərinə uyğun olaraq ara qiymətləndirmənin keçirildiyi təqvim ayı ərzində əlavə istirahət günü - "əvəzgün" verilir.

Ara qiymətləndirmənin cədvəli bir fənn - bir gün prinsipinə əsaslanmaqla ardıcıl günlər üzrə tərtib olunur və 6-cı tədris həftəsinin sonuna qədər UNEC-in saytında elan edilir.

Test üsulunda keçirilən ara qiymətləndirmə zamanı hər bir fənn üzrə təhsilalanlara 30 test təqdim olunur. Testlərin hər biri 1 balla qiymətləndirilir və səhv cavablandırılmış testlər düz cavablara təsir etmir. Yazılı üsulunda keçirilən ara qiymətləndirmə zamanı isə hər bir fənn üzrə təhsilalanlara 3 sual təqdim olunur. Bu qiymətləndirmə zamanı hər bir təhsilalan fənlərin xüsusiyyəti nəzərə alınmaqla müxtəlif vaxt müddətləri verilir. Bu vaxt müddətləri UNEC Elmi Şurasının qərarı ilə müəyyən edilir.

Ara qiymətləndirmə üzrə üzrlü imtahanları (habelə olduğu halda texniki problem yaranmış imtahanlar) 11-ci tədris həftəsi ərzində eyni qaydada ardıcıl günlərdə keçirilir.

Qabiliyyət tələb edən fənlər üzrə ara qiymətləndirmə semestr ərzində yerinə yetirilən və hər biri 5 bal üzərindən qiymətləndirilən 6 fərdi işin (hər ay ərzində 2 iş olmaqla) qiymətləndirilməsi əsasında təmin olunur.

Fənlər üzrə ara qiymətləndirmə onların tədrisi formasından (əyani, hibrid və ya online) asılı olmayaraq universitetin imtahan zallarında və ya bu məqsədlə müəyyən edilən auditoriyalarda test, qarışıq və ya yazılı üsullardan birinin istifadə edilməsi ilə keçirilir. Bu qiymətləndirmə üzrə nəticələr kağız formasında arxivləşdirilmir.

Bakalavriat və magistratura səviyyələri üzrə təhsilalanlara 75%-lik davamiyyət limiti tətbiq edilir. Fənn üzrə bu həddi aşanlar həmin fənn üzrə aralıq qiymətləndirməyə (sessiya imtahanına)

buraxılmır. Davamiyyət limitini aşmayan əyani təhsilalanlar üçün həmin fənn üzrə davamiyyətə görə bal verilmir. Qiyabi təhsilalma forması üzrə isə davamiyyət səviyyəsindən asılı olaraq maksimum 10 bal verilir.

Aralıq qiymətləndirmə. Test, yazılı, qarışıq, şifahi və ya qabiliyyət imtahanı üsullarından biri ilə hər semestrin sonunda keçirilən sessiya imtahanıdır. Bu imtahanlarda təhsilalanların qiymətləndirilməsi 50 bal üzərindən hər bir imtahan üsulu üzrə müəyyən edilən qaydada həyata keçirilir.

Aralıq qiymətləndirmə semestr ərzində keçilmiş bütün mövzular üzrə tərtib edilən testlər, yazılı və ya şifahi imtahan sualları (qabiliyyət tələb edən fənlər istisna olmaqla) əsasında həyata keçirilir. Bu qiymətləndirmənin cədvəli imtahanlar arasında minimum 2 gün fasilə verilməklə tərtib olunur. İmtahan cədvəli 13-cü tədris həftəsində UNEC-in saytında elan edilir.

Test üsulunda keçirilən aralıq qiymətləndirmə zamanı hər bir fənn üzrə təhsilalanlara 50 test təqdim olunur. Testlərin hər biri 1 balla qiymətləndirilir və səhv cavablandırılmış testlər düz cavablara təsir etmir. Yazılı üsulunda (qabiliyyət tələb edən fənlər istisna olmaqla) keçirilən aralıq qiymətləndirmə zamanı isə hər bir fənn üzrə təhsilalanlara 5 sual təqdim olunur. Bu qiymətləndirmə zamanı hər bir təhsilalana fənlərin xüsusiyyəti nəzərə alınmaqla müxtəlif vaxt müddətləri verilir. Bu vaxt müddətləri UNEC Elmi Şurasının qərarı ilə müəyyən edilir.

Aralıq qiymətləndirmə üzrə üzrlü imtahanları (texniki problem yaranmış imtahanlar da daxil olmaqla) sessiya bitdikdən sonra eyni qaydada ardıcıl günlər ərzində keçirilir.

Fənlərin tədrisi formasından (əyani, hibrid və ya online) asılı olmayaraq bütün imtahanlar universitetin imtahan zallarında və ya bu məqsədlə müəyyən edilən auditoriyalarda test, qarışıq, yazılı, şifahi və ya qabiliyyət imtahanı üsullarından birinin istifadə edilməsi ilə keçirilir. Bu qiymətləndirmə üzrə nəticələr kağız formasında arxivləşdirilir.

Cari və aralıq qiymətləndirmə. Tədrisi mühazirə və seminar dərslərindən ibarət olmaqla həyata keçirilən fənlərdə cari qiymətləndirmə üzrə 50 balın 20 balı aktivlik balı hesabına (10 bal = 5 bal nisbətində seminar dərslərində toplanan bal), 30 balı isə ara qiymətləndirmə əsasında təmin edilir. Aralıq qiymətləndirmə üzrə 50 bal - test və ya yazılı üsulda keçirilən sessiya imtahanı əsasında formalaşır.

İMTAHAN VƏ İMTAHANA GƏDƏR TOPLANAN BALLAR ƏSASINDA SEMESTR NƏTİCƏSİNƏ GÖRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ

91-100 bal	əla	A
81-90 bal	çox yaxşı	B
71-80 bal	yaxşı	C
61-70 bal	kafi	D
51-60 bal	qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	qeyri-kafi	F

QEYD: İmtahanda minimum 17 bal toplanmasa, imtahana qədər yığılan ballar toplanmayacaq.